

Литвин І.І.

Кропивницький інститут державного та муніципального управління

ОБ'ЄКТИ ЯК ЕЛЕМЕНТИ СТРУКТУРИ АДМІНІСТРАТИВНИХ ПРАВОВІДНОСИН У СФЕРІ НАДАННЯ ОСВІТНІХ ПОСЛУГ

У статті проводиться аналіз об'єктів як елементів структури адміністративних правовідносин у сфері надання освітніх послуг в Україні. Як загальноправова категорія об'єкт малодосліджений. Об'єктом ідеальної конструкції адміністративних правовідносин у сфері надання освітніх послуг є нематеріальні (духовні) блага, на здобуття (привласнення) яких у процесі освітнього правовідношення направлені обов'язки правомочної сторони (особи, яка має право надавати освітні послуги). Установлено, що об'єкти правовідносин не є ключовими, тобто тими, з приводу яких виникають правовідносини у сфері надання освітніх послуг, але їх відсутність ускладнює освітній процес, тому автор кваліфікує їх як основні та дотичні об'єкти адміністративних правовідносин у сфері надання освітніх послуг.

Ключові слова: об'єкт, адміністративні правовідносини, структура адміністративних правовідносин освітні послуги.

Постановка проблеми. Вирішення основних проблем освітніх правовідносин можливе за умови розуміння основних елементів структури правовідносин, серед яких особливе місце відводиться об'єктам адміністративних правовідносин. Система таких правовідносин є досить складною: поняття, система, зміст тощо.

Вивчення об'єкта необхідне для більш повного розкриття змісту та сутності правовідносин, що виникають у сфері надання освітніх послуг, та відмежування їх від інших відносин у сфері державного управління.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідженню правовідносин в освіті присвятили свої праці Н.Л. Губерська, В.В. Спаська, В.М. Сирих, Я.О. Тицька, Ю.М. Фролов та ін. Однак єдиної думки щодо поняття об'єкта правовідносин в освіті, на жаль, допоки не вироблено.

Виклад основного матеріалу дослідження. Об'єкт адміністративних правовідносин як загальноправова категорія є малодослідженим, тим паче у правовідносинах, що виникають у сфері надання освітніх послуг. Проте необхідність його з'ясування та визначення є вкрай важливим завданням, оскільки це надасть можливість більш повно розкрити зміст та сутність правовідносин, що виникають у сфері надання освітніх послуг, та відмежувати їх від інших відносин у сфері дер-

жавного управління. Від того, наскільки повно і правильно буде визначено об'єкт як загальноправову категорію, залежить не тільки поведінка суб'єктів адміністративно-правових відносин, а й досягнення кінцевої мети цих відносин. Дослідження структури адміністративних правовідносин у сфері надання освітніх послуг має не тільки вагоме теоретичне значення, але й практичне, оскільки це дозволить дослідити прогалини, які існують на сьогоднішній день у чинному законодавстві, виробити рекомендації щодо їх нівелювання та удосконалити правозастосовну практику.

У новому тлумачному словнику української мови «об'єкт» розшифровується як явище, предмет, особа, на які спрямована певна діяльність, увага тощо [11, с. 392]; предмет, що розглядається з метою його використання за призначенням, вивченням [24]. Що ж до доктринальних позицій, то, як стверджує О.В. Сонюк, визначення поняття об'єкта правовідносин здебільшого залежить від того, прихильником якої концепції є дослідник. Так, більшість представників класичної моністичної концепції відстоюють єдність об'єкта правовідносин, розуміючи під ним те, на що направлені правовідносини, а саме дії або бездіяльність, поведінку суб'єктів [6, с. 102–103]. Д.М. Бахрах виокремлює безпосередній та більш віддалений об'єкт адміністративних правовідносин, де безпо-

середнім об'єктом є вольова поведінка суб'єктів (їхні дії та рішення). Саме завдяки скерованості дій суб'єктів завдається вплив на процеси в межах визначеної сфери суспільних відносин [3, с. 112]. Такі дії учасників правовідносин можуть здійснюватися з метою реалізації різноманітних інтересів.

Інші автори об'єктом правовідносин визнають те, на що направлені суб'єктивні права та обов'язки учасників, та згадують про поведінку лише зобов'язаної сторони. Представники ж класичної плюралістичної концепції визнають множинність об'єктів правовідносин, розуміючи під об'єктом усе те, з приводу чого виникли правовідносини, тобто поведінку людей, результати дій та бездіяльності, матеріальні цінності, речі, нематеріальні блага тощо. Деякі дослідники об'єднують ці дві теорії, тобто виділяють об'єкт майнових відносин (наприклад, майнові цінності) та об'єкт немайнових відносин (наприклад, результати духовної творчості) тощо [1, с. 46]. Окрім того, як нематеріальний об'єкт визначають здоров'я, гідність, духовні цінності й таке інше. У науковій літературі виражені й трапляються погляди навіть про безоб'єктність правовідносин та винесення об'єкта за межі правовідносин [19, с. 143].

В.О. Котюк, досліджуючи поняття, види і структуру правовідносин, стверджує, що об'єктами правовідносин можуть бути матеріальні (засоби виробництва, майно, речі, гроші, цінні папери тощо) і духовні цінності (твори мистецтва, культури, життя, честь і гідність особи, авторські права тощо). Об'єктами правовідносин, на його думку, можуть бути ті об'єкти, які знаходяться в цивільному товарообігу, а також діяльність і поведінка суб'єктів [7, с. 29]. В.К. Шкарупа констатує, що об'єктом адміністративно-правових відносин є суспільні відносини, що уособлюють у собі характер діяльності окремих суб'єктів права, юридичні наслідки їхньої поведінки, певні правові інтереси, у т. ч. майнового чи немайнового характеру та ін. При цьому він також окремо виділяє такий додатковий елемент, як предмет правовідносин, яким можуть бути окремі речі, предмети, майно тощо [2, с. 26; 25, с. 809]. Схожої позиції дотримуються й інші науковці, вказуючи на те, що об'єктом адміністративних правовідносин може бути тільки відповідна поведінка суб'єктів правовідносин, крім того, їх предметом може бути все, що завгодно. Я.В. Лазур зауважує, що об'єкт (він же часто і предмет) правовідносин – це фактична поведінка його учасників, на яку спрямоване правове регулювання [9, с. 130]. Те, що об'єктами правовідносин є реальні соціальні блага, які задовольняють

інтереси й потреби людей, і з приводу яких між суб'єктами виникають, змінюються чи припиняються суб'єктивні права та юридичні обов'язки, стверджував і В.В. Копейчиков [15, с. 107].

В.Г. Перепелюк трактує об'єкт як такий зовнішній предмет чи явище, котрий у певний спосіб зв'язаний із правовою нормою, тобто знаходиться у сфері дії права. Предмет чи явище, не зв'язане з правовою нормою, не можуть бути об'єктом правовідносин, а є об'єктом не регульованих правом суспільних відносин. Оскільки, як автор вважає, правові норми регулюють поведінку тільки людей, отже, їхній зв'язок з об'єктами правовідносин, що складаються між людьми, непрямий. Цей зв'язок полягає в тому, що правові норми встановлюють права та юридичні обов'язки суб'єктів правовідносин не взагалі, а стосовно визначеного об'єкта, з приводу якого і виникає дане правовідношення. Різні об'єкти впливають на нормативне визначення повноважень і юридичних обов'язків суб'єктів правовідносин [14].

Наближаючи теоретико-правове поняття об'єкта правовідносин до філософського поняття «річ», В.С. Основін визначає об'єкт правовідносин як явище реальної дійсності, що володіє системою істотних властивостей або якостей, з якими норма права пов'язує правомочності та обов'язки учасників правовідносин. Саме предмет чи явище, що поєднує суб'єктів, пов'язаних правомочностями й обов'язками, як вказує вчений, є об'єктом правовідносин або їх предметом [12, с. 62–65; 8, с. 240].

О.І. Харитонova вказує на існування правових відносин, в яких головним є юридичний обов'язок активного характеру, і об'єкт таких відносин у багатьох випадках не має самостійного значення (їх об'єктом є результат дій зобов'язаної особи, невід'ємний від її поведінки); а є також правові відносини, в яких об'єкт виступає у вигляді матеріального чи нематеріального блага, яке можна відділити від поведінки (в цих відносинах об'єкт має велике значення, а тому має бути точно визначений, оскільки від нього, зокрема, залежать особливості змісту правовідносин) [25, с. 83]. А от О.О. Кравчук поведінку та дії відніс до змісту правовідносин, тобто суб'єктивних прав та обов'язків сторін і наступної стадії правового впливу: актив реалізації прав і обов'язків. Об'єктами ж, щодо яких виникають управлінські відносини, на його думку, є конкретні матеріальні й нематеріальні блага (майно), що перебувають у державній власності [8, с. 240].

Узагальнюючи позиції наведених авторів, можемо зазначити, що об'єктом адміністра-

тивних правовідносин є все те, на що направлені суб'єктивні права та юридичні обов'язки учасників таких правовідносин, іншими словами – це те, з приводу чого виникло саме правовідношення. Але в будь-якому випадку об'єкт публічних правовідносин є категорією сталою, а не динамічною. Навколо об'єкта, що перебуває в статичному стані, відбуваються дії, події, реалізуються права та обов'язки, що стосуються конкретних суб'єктів.

Звужуючи коло наших наукових пошуків, зазначимо, що об'єктом ідеальної конструкції адміністративних правовідносин у сфері надання освітніх послуг варто вважати нематеріальні (духовні) блага, з приводу отримання/передавання яких вступають у взаємовідносини сторони.

З позицій комунікативного підходу об'єкт, на думку Я.О. Тицької, – це системоутворюючий елемент освітніх правовідносин, який забезпечує взаємозв'язок між суб'єктами освітніх правовідносин і є знаннями, навичками, уміннями, компетенціями та іншими нематеріальними благами, яких набуто особою в процесі навчання і виховання, та рівень яких відповідає вимогам державного освітнього стандарту (освітній програмі відповідного рівня і спрямованості) [23, с. 12]. Дослідниця стверджує, що освітні правовідносини виникають із приводу нематеріальних об'єктів, яким є нематеріальне благо – освіта, правом на отримання якої володіє кожна людина незалежно від обсягу її дієздатності (конституційно закріплене право особи на освіту). Проте віднесення нею до об'єкту адміністративних правовідносин у сфері надання освітніх послуг такої категорії, як компетенції або «ключові компетентності», є дещо спірним. Зумовлено це тим, що компетенцією є визначений законодавством обсяг державних завдань, який покладається на конкретний орган чи особу, який обмежується її повноваженнями. Тому дану категорію, на нашу думку, варто віднести до змісту адміністративних правовідносин у сфері надання освітніх послуг, аніж до об'єкту.

Нематеріальні духовні блага як об'єкти адміністративних правовідносин у сфері надання освітніх послуг в юридичному значенні характеризуються тим, що їх не можна відчужувати, передавати з рук у руки, вони є невід'ємними від суб'єкта. Так, у межах надання освітніх послуг таким суб'єктом, наприклад, викладачем, створюються умови для того, щоб реципієнт (учень, студент, курсант і т.д.) мав можливість прийняти даний об'єкт. Таким чином, особливість нематері-

альних благ як об'єкта правовідносин, що виникають у сфері надання освітніх послуг, полягає в тому, що він є абстрактною категорією та не може перебувати у власності якогось із суб'єктів. Однак у ході реалізації однією зі сторін освітніх правовідносин (наприклад, студента) свого права на освіту, а іншого – обов'язку навчити (наприклад, викладач), даний об'єкт стає, так би мовити, властивістю – знаннями, які студент здобув у ході правовідносин, та які можуть у подальшому втілитися в матеріальне благо, а саме в документ про освіту (за умови складання державної атестації). Таким чином, у конкретних фактичних правовідносинах такі нематеріальні блага завжди перетворюються в конкретну форму, тобто виражаються в індивідуальних кількісно-якісних характеристиках, яким уже об'єктивне право надає юридичного значення. Такий підхід співпадає з науковими поглядами В.М. Сирих, який розглядає об'єкт освітніх правовідносин як системні, політематичні знання, навички та вміння, отримані особою в процесі навчання та виховання, рівень яких відповідає вимогам державних стандартів освіти та посвідчується документом про здобуття відповідної освіти [22, с. 31].

Операційною одиницею, тобто прообразом об'єкта правовідносин у сфері надання освітніх послуг, на думку В.В. Спаської та Я.О. Тицької, є освітня програма, нею є офіційно визнаний державою документ, що визначає єдиний комплекс або послідовність видів освітньої діяльності та освітніх комунікацій, спрямованих на досягнення особою, яка навчається, певного рівня освіти впродовж чітко визначеного періоду, успішне завершення яких є підставою для переходу на навчання на наступний рівень освіти [23, с. 12; 20, с. 194–195]. Саме освітня програма, на їхню думку, визначає ознаки, параметри, стан об'єкту, з приводу якого встановлюються конкретні освітні правовідносини та формується напрямок роботи, за допомогою якого суб'єкти адміністративних правовідносин у сфері надання освітніх послуг будуть реалізовувати свої права та виконувати покладені на них обов'язки.

Освітня програма – не єдиний офіційний документ, який ми відносимо до матеріальних об'єктів адміністративних правовідносин, що виникають у сфері надання освітніх послуг, оскільки не менш важливим актом є державні стандарти освіти, які встановлюють вимоги до змісту, обсягу і рівня освітньої та фахової підготовки в Україні. Вони є основою оцінки освітнього та освітньо-кваліфікаційного рівня громадян незалежно від форм

одержання освіти. Відповідність освітніх послуг державним стандартам і вимогам визначається такими суб'єктами правовідносин у сфері надання освітніх послуг, як: засновником навчального закладу, центральним органом виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері освіти, центральними органами виконавчої влади, яким підпорядковані навчальні заклади, Національним агентством із забезпечення якості вищої освіти, місцевими органами управління освітою шляхом ліцензування, інспектування, атестації та акредитації навчальних закладів у порядку, встановленому Кабінетом Міністрів України. Отже, невиконання або грубе порушення навчальним закладом умов і правил ліцензійної діяльності, подання та розповсюдження недостовірної інформації щодо її здійснення є підставою для призупинення дії або анулювання ліцензії [16]. Враховуючи викладене, можемо стверджувати, що об'єктом адміністративних правовідносин у сфері надання освітніх послуг є не просто знання, вміння та навички, здобуті в процесі навчання, а лише ті, рівень яких відповідає освітнім стандартам, що дає змогу особі пройти атестацію та отримати відповідний документ про освіту.

Освітня послуга – це продукт, який у процесі реалізації трансформується в робочу силу, якість якої залежить не тільки від сукупності отриманих послуг, а й від якості та кількості власної праці, витраченої в процесі споживання. Таким чином, знання, вміння та навички як безпосередні об'єкти адміністративних правовідносин у сфері надання освітніх послуг вимагають від суб'єкта, який сприймає дані послуги, та суб'єкта, яких їх надає, відповідально ставитися до освітнього процесу. Зазначені особи зобов'язані сумлінно реалізовувати покладені на них обов'язки (наприклад, навчати та навчатися). Тому поведінка суб'єктів адміністративних правовідносин теж виступає як об'єкт адміністративного правовідношення. Такі обставини визначають ключову функцію адміністрації навчального закладу, а саме: створення всіх необхідних умов, які би сприяли розвитку адміністративних правовідносин у сфері надання освітніх послуг. Це досягається в тому числі через забезпечення дисципліни в процесі реалізації освітніх послуг та контроль за якісним засвоєнням навчальної програми.

Повертаючись до розгляду нематеріальних благ як об'єктів правовідносин у сфері надання освітніх послуг, варто більш детально зупинитись на таких категоріях, як знання, уміння та навички. Знаннями є теоретично-узагальнений суспільно-

історичний досвід буття, тобто це систематизація результатів пізнавальної діяльності людини. Знання виражаються в способі відтворення у свідомості суб'єкта пізнавального об'єкта, це єдність об'єктивного й суб'єктивного, чуттєвого й раціонального, це спосіб існування сутності об'єкта.

Крім знань, необхідними компонентами та складниками об'єкту освітнього правовідношення, на нашу думку, є вміння та навички [10, с. 144]. Відомі різні розуміння понять навичок та вмінь, переважно ці категорії досліджують представники педагогіки. Одні вважають, що вміння є результатом виробленої системи навичок, інші, навпаки, схильні вважати навички системою умінь, треті розглядають навички як удосконалені в результаті багатьох вправ і доведені до автоматизму вміння. Однак останнім часом, на думку С.С. Пальчевського, прийнято вважати, що вміння – це здатність до виконання складних комплексних дій на основі засвоєних знань, досвіду, навичок. Вони включають у себе:

- знання основ дії (поняття, закони, теорії);
- способи виконання дій;
- зміст і послідовність дій (правила, прийоми);
- призначення необхідного обладнання (інструменти, прилади, апаратура), навички поводження з ними;
- практичний досвід виконання аналогічних дій;
- елементи творчих підходів, чуттєвого досвіду тощо [13].

У контексті викладеного не можемо оминути таке поняття, як «ключові компетентності» в освітньому процесі, яке більшість науковців, як уже зазначалося вище, також відносять до об'єкту правовідносин у сфері надання освітніх послуг [21]. Передумовою введення даного терміну в обіг стало те, що поступово розширюються завдання освіти (через постійний розвиток суспільства), ускладнюється освітній процес, що, відповідно, призводить до зростання педагогічних вимог та вимог, які висуваються до майбутніх здобувачів освітніх послуг. Так, міжнародна комісія Ради Європи розглядає поняття компетентностей як загальні або ключові вміння, базові вміння, фундаментальні шляхи навчання, ключові кваліфікації, кроснавчальні вміння або навички, ключові уявлення, опори, опорні знання. Вони передбачають спроможність особистості сприймати та відповідати на індивідуальні та соціальні потреби. Згідно з визначенням Міжнародного департаменту стандартів для навчання, досяг-

нення та освіти (*International Board of Standards for Training, Performance and Instruction (IBSTPI)*) поняття компетентності визначається як спроможність кваліфіковано здійснювати діяльність, виконувати завдання або роботу. При цьому поняття компетентності містить набір знань, навичок та відношень, що дають змогу особистості ефективно здійснювати діяльність або виконувати певні функції, що підлягають досягненню певних стандартів у галузі професії або виду діяльності [18]. Але дана категорія містить більше питань, аніж відповідей, тому потребує більш детального вивчення для того, щоб визначити її місце в структурі адміністративних правовідносин у сфері надання освітніх послуг.

До об'єктів адміністративних правовідносин у сфері надання освітніх послуг варто також віднести публічний та приватний інтереси. Оптимальне співвідношення публічних і приватних інтересів, як у соціальній практиці, так і в правовому регулюванні, є необхідною умовою гармонійного розвитку суспільства, окремої особистості, ефективності функціонування держави. У низці законодавчих актів визнається пріоритет приватних інтересів. Водночас, як слушно наголошує С.В. Савченко, проблема правового захисту індивідуальних інтересів належним чином у національному законодавстві не вирішена [17, с. 521]. Публічний інтерес адміністративних правовідносин у сфері надання освітніх послуг полягає в тому, щоб забезпечити державу і суспільство висококваліфікованими фахівцями та, відповідно, підвищити соціально-економічний потенціал країни. Приватний же інтерес представлений, у переважній своїй більшості, бажанням здобувачів освітніх послуг отримати якомога більше знань, умінь та навичок з метою покращити свій соціальний статус та матеріальне положення за рахунок використання та реалізації цих знань, отримати краще місце роботи на ринку праці та можливість у повному обсязі реалізовувати свої права та задовольняти інтереси.

В умовах глобалізації, яка посилює процеси взаємозалежності та взаємодії різних сфер життєдіяльності суспільства, особливої ролі й значення набуває визнання пріоритету національного інтересу на міжнародному рівні. Національні освітні послуги мають бути конкурентоспроможними та задовольняти вимоги світової спільноти. Тому не будемо виключати й міжнародне співробітництво в державній системі освіти, оскільки воно також є об'єктом адміністративних правовідносин у сфері надання освітніх послуг. Так, органи державного

управління освітою, навчальні заклади, наукові, науково-виробничі установи системи освіти мають право укладати договори про співробітництво, встановлювати прямі зв'язки з навчальними закладами, науковими установами системи освіти зарубіжних країн, міжнародними організаціями, фондами тощо, відповідно до чинного законодавства України та міжнародних договорів, ратифікованих парламентом. Такий стан речей призводить до того, що міжнародні угоди та їх імплементація в національне законодавство теж стають частиною об'єкту адміністративно-правових відносин у сфері надання освітніх послуг. Для цього здійснюються заходи щодо розширення участі України в Програмі ЄС «Горизонт 2020», активізується участь України в програмах ЄС «EUREKA» та ЄС «ERASMUS+». Тому сторони співпрацюють у зміцненні співробітництва у сфері досліджень та інновацій, особливо через ефективну асоційовану участь України в Програмі «Горизонт 2020» та можливу асоційовану участь у доповнюючій її програмі Євратом, посилення інституційної підтримки цієї асоційованої участі в програмі з метою максимізації її впливу, а також сприяння участі України в програмах ЄС у сфері освіти з питань досліджень, підготовки та мобільності, таких як «Erasmus+» та «Marie Skłodowska Curie». Метою даних програм є покращення якості, запровадження інновацій та інтернаціоналізація закладів вищої освіти; покращення якості Європейського простору вищої освіти; покращення знань та компетенцій випускників магістратури, включаючи актуальність потреб ринку праці [5].

Досліджуючи освітній процес та адміністративні правовідносини, що виникають у сфері надання освітніх послуг, можемо також стверджувати, що окрім основного (безпосереднього) об'єкта, в наведених правовідносинах можна виділити й додатковий (дотичний) об'єкт. Він не є підставою виникнення правовідносин у сфері надання освітніх послуг, але за його відсутності останні можуть бути реалізовані не в повному обсязі, або кінцевий результат освітнього процесу не буде досягнутий взагалі.

По-перше, це стосується наукового і методичного забезпечення освіти, яке включає підготовку навчальної і наукової літератури, навчально-методичної документації та забезпечення нею освітніх закладів. Науково-дослідна робота є складовою частиною підготовки фахівців і здійснюється науковими колективами, окремими вченими за договорами, контрактами, замовленнями, програмами, проектами. Для цього створюються наукові,

науково-виробничі підрозділи, об'єднання, асоціації, технологічні парки, центри нових інформаційних технологій, науково-технічної творчості та інші формування. Держава визнає пріоритет фундаментальних досліджень, що виконуються в системі освіти. По-друге, це соціально-педагогічний патронаж, який сприяє взаємодії навчальних закладів, сім'ї і суспільства у вихованні дітей, їх адаптації до умов соціального середовища, забезпечує консультативну допомогу батькам, особам, які їх замінюють. По-третє, це медичне обслуговування, яке забезпечується місцевими органами виконавчої влади та органами місцевого самоврядування, здійснюється закладами центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері охорони здоров'я, відомчими закладами охорони здоров'я відповідно до чинного законодавства. По-четверте, це організація харчування. По-п'яте, це забезпечення безпечних і нешкідливих умов навчання, праці та виховання у навчальних закладах. По-шосте, це забезпечення обмундируванням студентів, курсантів та працівників вищих навчальних закладів, статутами яких передбачено носіння форменого одягу. По-сьоме, це соціальний захист, оскільки держава здійснює соціальний захист вихованців, учнів, студентів, курсантів, слухачів, стажистів, клінічних ординаторів, аспірантів, докторантів та інших осіб незалежно від форм їх навчання і типів навчальних закладів, де вони навчаються, сприяє здобуттю освіти в домашніх умовах.

Як бачимо, такі об'єкти правовідносин не є ключовими, тобто тими, з приводу яких виникають правовідносини у сфері надання освітніх послуг, тому відносяться до дотичних об'єктів адміністративних правовідносин у сфері надання освітніх послуг.

Схожу точку зору має й Б.В. Деревянко, який серед великої кількості освітніх послуг виділяє такі, які надаються суб'єктами у сфері освіти та не є освітніми. Це саме ті послуги, які непрямо пов'язані з освітніми. Вони забезпечують можливість отримання освітніх послуг та/або залучення додаткових грошей до бюджету навчального закладу. Це можуть бути послуги з користування гуртожитками, послуги з харчування, послуги з надання об'єктів в оренду, послуги з проведення науково-дослідних робіт тощо. До того ж, окрім послуг, які включають безпосередню передачу знань, умінь і навичок, зазначений вище автор також виділяє додаткові освітні послуги. До цієї групи він відніс великі підгрупи:

– послуги з користування літературою та електронним фондом;

– послуги з підвищення кваліфікації;
– послуги з отримання освіти дистанційно;
– консультативні послуги; інші додаткові освітні послуги [4, с. 227].

Узагальнюючи досліджений матеріал, зазначимо, що за ключовою спрямованістю об'єкт адміністративних правовідносин у сфері надання освітніх послуг варто поділити на дві великі групи: 1) основний (безпосередній) об'єкт та 2) додатковий (дотичний) об'єкт. У свою чергу основний об'єкт має включати в себе:

– матеріальні блага (документ про освіту, освітня програма, державні стандарти тощо);

– діяльність та поведінку суб'єктів (проходження атестації, сумлінне ставлення до навчання тощо);

– нематеріальні блага (уся різноманітність освітніх послуг, духовні цінності, публічний та приватний інтерес тощо).

Висновки. Таким чином, об'єктом адміністративних правовідносин у сфері надання освітніх послуг є частина загально-публічних потреб та інтересів, що реалізуються та споживаються, а також забезпечуються фізичними та (або) юридичними особами (суб'єктами) за допомогою норм адміністративного права з метою забезпечення освітньої політики держави та сталого розвитку суспільства [10, с. 149]. Об'єктом ідеальної конструкції адміністративних правовідносин у сфері надання освітніх послуг є нематеріальні (духовні) блага, на здобуття (привласнення) яких у процесі освітнього правовідношення направлені обов'язки правомочної сторони (особи, яка має право надавати освітні послуги). Окрім основного (безпосереднього) об'єкта, в наведених правовідносинах слід виділити й додатковий (дотичний) об'єкт. Він не є підставою виникнення правовідносин у сфері надання освітніх послуг, але за його відсутності останні можуть бути реалізовані не в повному обсязі, або взагалі кінцевий результат освітнього процесу не буде досягнутий. По-перше, це стосується наукового і методичного забезпечення освіти; по-друге, це соціально-педагогічний патронаж; по-третє, це медичне обслуговування; по-четверте, це організація харчування; по-п'яте, це забезпечення безпечних і нешкідливих умов навчання, праці та виховання у навчальних закладах; по-шосте, це забезпечення обмундируванням студентів, курсантів та працівників вищих навчальних закладів; по-сьоме, це соціальний захист курсантів та працівників вищих навчальних закладів зі специфічними умовами навчання.

Список літератури:

1. Адміністративне право України : підручник / за ред. Ю.П. Битяка. Київ, 2005. 544 с.
2. Адміністративне право України : посіб. для підготовки до іспитів. Київ, 2001. 194 с.
3. Бахрах Д.Н. Административное право : учебник. Москва, 1996. 368 с.
4. Деревянко Б.В. Адміністративно-правове регулювання надання послуг у сфері освіти : монографія. Донецьк, 2012. 527 с.
5. Інформація щодо стану моніторингу виконання у II кварталі 2015 року Угоди про асоціацію між Україною та ЄС. URL: <http://mon.gov.ua/activity/mizhnarodni-zvyazki/evropejska-integracziya/monitoring.html>
6. Козлов Ю.М. Предмет советского административного права. Москва, 1967. 160 с.
7. Котюк В.О. Основы держави і права : навч. посіб. Київ, 1997. 224 с.
8. Кравчук О.О. Адміністративні правовідносини у сфері управління майном державної власності. *Держава і право*. Вип. 53. С. 237–243.
9. Лазур Я.В. Деякі питання забезпечення режиму законності в адміністративно-правовому механізмі забезпечення прав і свобод громадян. *Часопис Київ. ун-ту права*. Київ, 2010. № 4. С. 129–133.
10. Литвин І.І. Адміністративно-правові відносини у сфері надання освітніх послуг : монографія. Харків, 2016. 428 с.
11. Новый тлумачний словник української мови : в 4-х т. / укл. В. Яременко, О. Сліпушко. Київ, 1998. Т. 3. 927 с.
12. Основин В.С. Советские государственно-правовые отношения. Москва, 1965. 165 с.
13. Пальчевський С.С. Педагогіка : навч. посіб. Київ, 2007. 576 с. URL: <http://pidruchniki.com/1319100435360/pedagogika/pedagogika>
14. Перепелюк В.Г. Адміністративний процес. Загальна частина : навч. посіб. Чернівці, 2003. 367 с. URL: <http://radnuk.info/pidrychnuku/admin-prots/269-perelyk.html>
15. Правознавство : підручник / за ред. В.В. Копейчикова. Київ, 2002. 736 с.
16. Про освіту : Закон УРСР від 23.05.1991 р. № 1060-ХІІ. *Відомості Верховної Ради*. 1991. № 34. Ст. 451.
17. Савченко С.В. Співвідношення приватних і публічних інтересів: досвід України. *Форум права*. 2013. № 3. С. 520–528.
18. Санченко Є.М. Поняття ключових компетенцій у змісті освіти зарубіжних країн: постановка проблеми. URL: irbis-nbuv.gov.ua/.../cgiirbis_64.exe
19. Сонюк О.В. Проблема визначення об'єкта правовідносин у сфері адміністративного судочинства. *Часопис Київ. ун-ту права*. 2013. № 2. С. 143–146.
20. Спасская В.В. Объект и субъекты образовательного правоотношения. *Правоведение*. 2006. № 6. С. 194–195.
21. Спасская В.В. Содержание образовательного правоотношения. *Право и образование*. 2006. № 6. URL: <http://www.lexed.ru/pravo/journ>
22. Сырых В.М. Введение в теорию образовательного права. Москва, 2002. 340 с.
23. Тицька Я.О. Освітні правовідносини в Україні : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.01. Одеса, 2014. 22 с.
24. Український тлумачний словник. URL: http://ukrainian_explanatory.academic.ru/102811
25. Харитоновна О.І. Адміністративно-правові відносини (проблеми теорії). Одеса, 2004. 328 с.
26. Юрченко Ю.В. Об'єкт адміністративно-правових відносин у сфері регулювання діяльності адміністративних судів. *Форум права*. 2012. № 2. С. 808–812.

ОБЪЕКТЫ КАК ЭЛЕМЕНТЫ СТРУКТУРЫ АДМИНИСТРАТИВНЫХ ПРАВООТНОШЕНИЙ В СФЕРЕ ПРЕДОСТАВЛЕНИЯ ОБРАЗОВАТЕЛЬНЫХ УСЛУГ

В статье проводится анализ объектов как элементов структуры административных правоотношений в сфере предоставления образовательных услуг в Украине. Как общеправовая категория объект мало исследован. Объектом идеальной конструкции административных правоотношений в сфере предоставления образовательных услуг являются нематериальные (духовные) блага, на получение (присвоение) которых в процессе образовательного правоотношения направлены обязанности правомочного стороны (лица, имеющего право предоставлять образовательные услуги). Установлено, что объекты правоотношений не являются ключевыми, то есть теми, по поводу которых возникают правоотношения в сфере предоставления образовательных услуг, но их отсутствие затрудняет образовательный процесс, поэтому автор квалифицирует их как

основные и касательные объекты административных правоотношений в сфере предоставления образовательных услуг.

Ключевые слова: *объект, административные правоотношения, структура административных правоотношений, образовательные услуги.*

OBJECTS AS A ELEMENTS OF THE STRUCTURE OF ADMINISTRATIVE RIGHTS IN THE FIELD OF EDUCATIONAL SERVICES

The article analyzes objects as elements of the structure of administrative legal relations in the sphere of providing educational services in Ukraine. As a general law category, the object is poorly investigated. The object of the ideal construction of administrative legal relations in the field of providing educational services is non-material (spiritual) benefits, for obtaining (assignment) of which is in the process of educational legal relationship, the duties of the authorized party (the person who has the right to provide educational services) are assigned. It has been established that the objects of legal relations are not the key ones, that is, those concerning which there is a legal relationship in the field of providing educational services, but their absence complicates the educational process, therefore the author defines them as the main and tangent objects of administrative legal relations in the field of providing educational services.

Key words: *object, administrative legal relations, structure of administrative legal relations, educational services.*